

Nr 9.

Av herr **Kropp**, om utredning och förslag rörande viss ändring i expropriationslagen.

I anledning av motionerna I:163 och II:295 år 1928 har samma års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt bl. a., att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning beträffande på vad sätt främjande av avtal under hand eller på annat sätt kostnaderna för ett expropriationsförfarande kunde nedbringas och varom förslag väntades förelagt riksdagen, därest utredning i saken därtill gäve anledning.

Otvivelaktigt skulle ett rimligt nedbringande av kostnaderna vid expropriationsförfarande hälsas med allmänt gillande, men enligt mitt förmenande är icke saken helt hjälpt härmed. Vad som är i lika och jag vågar påstå i ännu högre grad önskligt vore att få kostnaderna mera skäligt fördelade mellan parterna i målet.

Jag tillåter mig därför framlägga följande synpunkter:

Uti 67 § av lagen av den 12 maj 1917 om expropriation återfinnes ett stadgande av följande lydelse: "Den exproprierande vore pliktig gälda all av expropriationsmålets handläggning, expropriationsersättningens bestämmande och fördelning eller eljest av expropriationen följande kostnad."

Jag inrymmer villigt, att den enskilda äganderätten eller annan rättighet av beskaffenhet att kunna utgöra föremål för expropriation bör lagligen skyddas för *förlustbringande* intrång genom expropriation. Den exproprierande bör få finna sig i att tillfyllest gottgöra den, vars egendom eller rättighet drabbas av expropriationen.

Envar, som för samhälle eller annan expropriationsberättigad fört förhandlingar med jordägare angående förvärv av område eller rättighet för allmänt ändamål, har emellertid säkerligen erfarit, att de skyldigheter, som enligt ovancerade stadgandet påläggas den exproprierande, ofta av den för expropriation utsatte användas för förhindrande av ett förvärv utan expropriation på ett sätt, som är föga tilltalande för rättskänslan.

Varje ett samhälles representant, som givetvis känner det ansvar, som påvilar honom, söker ju, innan ett expropriationsförfarande tillgripes, att genom underhandling med exempelvis vederbörande jordägare genom frivilligt avtal förvärva, vad eljest expropriationen skulle omfatta. Tillmötesgåendet mot den enskilde torde i allmänhet vara större, ju mindre reellt värde det gäller att förvärva. Samhällets representant är nämligen fullt på det klara med de ganska avsevärda kostnader, som äro förbundna med en expro-

priation även av obetydligt förmögenhetsobjekt, och anser då att en eventuell överbetalning till den enskilde mer än väl uppväges av samhällets besparing i kostnader. Dessvärre resonerar emellertid alltför ofta den enskilde på ungefär följande sätt vid exempelvis en erbjuden ersättning av 100 kronor för placering å hans mark av tvenne ledningsstolpar.

”Vägrar jag godtaga erbjudna beloppet på 100 kronor, är det mycket möjligt, att samhället avsevärt höjer erbjudandet för att undgå en expropriationskostnad på flera hundra kronor. Skulle denna beräkning slå fel, erhåller jag ju alltid vid en expropriation det erbjudna beloppet, och står jag ingen som helst risk för expropriationskostnaderna, då *alla* dessa, således jämväl eventuell ersättning för mig till advokat, påvila den exproprierande.”

Det kan dock ej vara förenligt med rättvisa och billighet, att ett sådant resonemang har ett stöd i expropriationslagen.

Möjligen kan det sägas, att vid ett sådant fall som det ovan återopade en uppgörelse utan expropriation icke torde vara helt utesluten, fastän med flerdubbel ersättning utöver vad som normalt kunde vara fallet. Jag vill dock framhålla, att ett sådant tillvägagångssätt kan bli alltför kostsamt i framtiden på grund av dess prejudicerande natur. Ett effektivt skydd för den enskildes äganderätt och intressen kan mycket väl vara förenat med att den enskilde ej kan till ett samhälles skada framtvinga ett expropriationsförfarande med därmed förenade avsevärda kostnader och brydsam tidsutdräkt utan risk för att den enskilde i vissa fall får helt eller delvis vidkännas nämnda kostnader. Enbart att kostnadsrisken förefinnes för den enskilde skulle säkerligen förhindra en del okynnesinvändningar mot förvärv till det allmännas bästa, särskilt i de fall, då sådana invändningar vålla den största olägenheten eller då det rör sig om förhållandevis obetydliga förmögenhetsvärden.

Därest ej frågan om skyldigheten att stå expropriationskostnaderna skulle kunna avgöras i enlighet med reglerna i 37 § i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad, synes mig med fullt förtroende kunna överlämnas åt vederbörande expropriationsdomstol att avgöra, om och i vad mån *den för expropriation utsatte* skulle vara skyldig att stå kostnaderna för expropriationsförfarandet.

Efter det nu anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till sådan ändring av gällande expropriationslag, vartill en utredning i de av mig anmärkta avseendena kan giva anledning.

Stockholm den 15 januari 1931.

Martin Kropp.